

Ympäristöministeriön ohjelmapäällikkö, FT Sari Hosionaho:

Huomio ikääntyneiden asumiseen – eikä hetkeäkään liian aikaisin

Väestön ikääntyminen muuttaa asumistarpeita maassamme. Vuoteen 2030 mennessä tarvitsemme arviolta miljoona esteetöntä ja turvallista asuntoa. Silloin Suomessa on 1 469 000 yli 65-vuotiasta.

Tällä hetkellä esteettömiä asuntoja – kerrostalot ja pientalot – on asuntokannassamme noin 300 000, ja nykyisellä uudisrakentamisen vauhdilla rakennettaisiin vuoteen 2030 mennessä lisää noin 300 000 ikääntyneiden asumiseen soveltuvaa asuntoa.

Esteettömien asuntojen kysyntä tulee todennäköisesti kasvamaan tulevaisuudessa voimakkaasti, eikä uudistuotanto riitä vastaamaan näihin tarpeisiin. Tarvitsemme lisäksi voimakasta panostamista nykyisen asuntokannan korjaamiseen esteetöiksi, turvallisiksi ja toimiviksi.

Myös rakennus- ja asuntoalan toimintaa on edelleen syytä suunnata vastaamaan aiempaa paremmin tähän haasteeseen. Koska kyse on laajasta ja moniulotteisesta asiasta, tarvitaan kaikkia osapuolia – kansalaisia, valtiota, kuntia, järjestöjä ja yrityksiä – tässä varautumisessa.

Ikäkoti kuntoon! – Sujuvaa arkea myös huomenna

Valtaosa ikääntyneistä haluaa, terveydentilan niin salliessa, asua kotonaan mahdollisimman pitkään. Useimmat pystyvät siihen hyvin, etenkin jos kodissa tehdään tarvittavia muutostöitä. Haluamme herätellä ikäkoti kuntoon -kampanjalla suomalaisia pohtimaan, pärjääkö omassa kodissa myös ikääntyneenä. Tavoitteena on, että jokainen yli 55-vuotias katsoisi ennakoivasti omaa ja lähipiirinsä kotia myös ikäihmisen silmin. Onko koti turvallinen, esteetön ja miellyttävä asua myös silloin kun ikää kertyy ja terveys reistailee.

Kerromme ikäkoti kuntoon -kampanjassa, kuinka jokainen voi itse varautua ikääntymiseen ja huolehtia turvallisesta asumisesta omassa kodissa ja levitämme tietoa, mistä voi saada apua ja mahdollisesti taloudellista tukea tarvitsemiinsa kodin muutostöihin.

Ikäkoti kuntoon -kampanja on osa ympäristöministeriön koordinoimaa vuoteen 2017 saakka jatkuvaa ikääntyneiden asumisen kehittämishjelmaa, jossa halutaan varmistaa ikääntyneiden turvallinen asuminen kotona toimintakyvystä tai varallisuudesta riippumatta. Ohjelmassa ja kampanjassa on mukana ympäristöministeriön lisäksi useita yhteistyötahoja. Eläkeläisjärjestöjä ohjelman yhteistyöryhmässä edustaa Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry:n nimeämänä koulutusasihteri Margit Granberg EKL:sta.

Taloudellista tukea asuntojen korjaamiseen

Oman kodin muutostöihin on myös mahdollista saada taloudellista tukea. Korjausavustusten painopisteenä ovat hissien rakentaminen hissittömiin kerrostaloihin sekä vanhusten ja vammaisten henkilöiden asuntojen korjaus kotona asumisen mahdollistamiseksi.

Tämän vuoden aikana näihin korjausavustuksiin on ollut käytettävissä yhteensä 13 milj. euroa ja lisäksi valtion lisätalousarviossa myönnettiin 10 milj. euroa lisää korjausavustuksia varten. Parhailaan eduskuntakäsittelyssä olevassa valtion vuoden 2015 talousarviossa vanhusten ja vammaisten asuntojen korjausavustuksiin on esitetty 12 milj. euroa.

Tätä harkinnanvaraista avustusta voi hakea suoraan omasta kunnasta. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA osoittaa vuosittain kunnille määrärahat avustusten myöntämiseen. Korjausavustuksessa on kuitenkin tulorajat. Tälle vuodelle avustusten myöntämisperusteina olevia tulorajoja on korotettu 8,5 prosentilla. Tulorajat ovat yhden henkilön taloudessa 1 530 euroa/kk ja kahden henkilön taloudessa 2 555 euroa/kk, sotaveteraaneille tulorajat ovat hieman pienempiä. Korvausta voi saada enintään 40 prosenttia kustannuksista, sotaveteraanit ja tietyt muut ryhmät jopa 70 prosenttia.

Ohjausta ja neuvontaa

Neuvonnan tehostaminen on erittäin tärkeää, sillä ihmiset osaavat paremmin ja hyvissä ajoin ennakoida omia asumisratkaisujaan, kun heillä on käytettävissään tietoa päätöksenteon tueksi.

Esimerkkinä tästä tuesta on kuntien korjausneuvonta, tietoja kunnan myöntämistä asuntojen korjausavustuksista kannattaa kysyä suoraan omasta kunnasta esimerkiksi kunnan korjausavustusneuvojalta. ARA:n ylläpitämä lista kuntien korjausneuvojista on myös saatavissa ARA:sta.

Myös Vanhustyön keskusliiton tarjoama asiakkailleen maksuton korjausneuvonta on esimerkki erinomaisesta ja vaikuttavasta toiminnasta.

Hissien puute suuri haaste

Yksi merkittävimmistä asumisen toimivuuteen ja arjen sujuvuuteen vaikuttavista tekijöistä on hissi. Vanhojen kerrostalojen suurimpia haasteita maassamme on niiden hissittömyys tai hissien pieni koko. Esimerkiksi vuonna 2011 kolmikerroksisia tai sitä korkeampia hissittömiä kerrostaloja oli maassamme yli 18 400 ja hissittömiä porraskäytäviä noin 42 000. Näissä taloissa oli noin 402 000 asuntoa, joissa asui lähes 100 000 yli 65-vuotiasta.

Suomen tiettävästi ensimmäinen sähköhissi asennettiin kerrostaloon

”Tavoitteena ikääntyneiden asumisen kehittämissuunnitelmassa on lisätä hissittömiin kerrostaloihin rakennettavien hissien määrää 500 hissiin vuodessa”, sanoo Sari Hosionaho Ympäristöministeriöstä.

vuonna 1891. Hissit yleistyivät vähitellen 1900-luvulla nelikerroksisissa tai sitä korkeammassa asuinkerrostaloissa. Hissillisten asuinkerrostalojen rakentamiseen on vaikuttanut rakentamismääräysten muuttuminen. Hissijä tulee nykyisten rakentamismääräysten mukaan rakentaa kolmekerroksisiin ja sitä korkeampiin asuinkerrostaloihin.

Hissi on mahdollista asentaa kerrostaloon myös jälkepäin. Osana ikääntyneiden asumisen kehittämishjelmaamme toteutettavan Hissi – Esteetön Suomi 2017 -hankkeen aikana olen havainnut, että jälkiasennettavia hissejä on todellakin mahdollista toteuttaa kaiken ikäisiin asuinrakennuksiin ja myös haasteellisiin kohteisiin. Porrashuoneen tyyppi, muoto ja sijainti ratkaisevat jälkiasennettavan hissien sijoituksen.

Hissien jälkiasennuskustannukset jaetaan asunto-osakeyhtiölain mukaisesti kerrostalokohtaisen jyvitysmallin mukaisesti, joten ensimmäisessä kerroksessa asuvalle kustannukset ovat pienemmät kuin ylemmissä kerroksissa asuville.

Hissien rakentamisen tukemisella on pitkäkestoinen vaikutus, sillä rakennettu hissi hyödyttää keskimäärin 12–13 asutokuntaa samalla kertaa ja siten vuosikymmenten ajan satoja asutokuntia. Ikääntyneiden ohella hissi palvelee talon kaikkia asukkaita ja myös esimerkiksi perheitä, joissa on pieniä lapsia tai vammaisia perheenjäseniä. Asunnon ja asuinrakennusten esteet ja huono toimivuus lisäävät myös monenlaisia asumisen riskejä, kuten tapaturmia ja onnettomuuksia.

Kaatumiset ja putoamiset portaisa on kolmanneksi yleisin tapaturmatyyppi, porraskäytävissä sattuu vuosittain noin 5 000 tapaturmaa, joista useat kymmenet johtavat kuolemaan. Yksikin hissittömyydestä aiheutuva porrastapaturma kerrostalossa on lii-

kaa, ja tässä suhteessa toivon taloyhtiöihin nollatoleranssia.

Hissirakentamisen yhteydessä on myös syytä tarkistaa ja varmistaa, että sinne hissille on myös esteetön kulku, ja toteuttaa tarvittaessa muut esteettömyyskorjaukset (esim. luisakat, ulko-ovien avauksen automatisointi, porraskäytävien valaistus). On hyvä myös muistaa, että hissi nostaa myös koko kiinteistön ja asuntojen arvoa. Tavoitteena ikääntyneiden asumisen kehittämishjelmaassa on lisätä hissittömiin kerrostaloihin rakennettavien hissien määrää 500 hissiin vuodessa.

Hissivastukset taloyhtiöille

Hissirakentamisen edistämiseen on tarjolla taloyhtiölle myös valtion avustusta. Kuluvan vuoden valtion talousarviossa hissien rakentamiskustannukseen on varattu yhteensä 23 miljoonaa euroa ja ensi vuodelle 18 milj. euroa. Avustusta jälleenrakennushissien rakentamiseen on mahdollista saada jopa 50 prosenttia hyväksytyistä hissien tai hissien rakentamiseen liittyvistä kokonaiskustannuksista. Lisäksi useilla kunnilla on oma avustuksensa jälleenrakennushisseille. Hissijä kannattaa siis todellakin rakentaa erityisesti nyt, kun valtion tuki toistaiseksi on vielä näin mittavaa.

Kirjoittaja on ympäristöministeriön ikääntyneiden asumisen kehittämishjelman (2013–2017) asiantuntija.

